FARA ARMÂNEASCĂ

TACHE FUNDA

15 Aprilie 1916 - 19 August 1999

Zahu PANĂ

În actele oficiale era trecut Dumitru Funda, dar pentru toţi - prieteni sau duşmani - era prea cunoscutul Tache Funda.

Dur ca o stâncă din munţii Pindului în faţa tuturor adversităţilor şi delicat în comportări ca un adolescent timid. Intransigent în apărarea crezului său, dar adversar al oricărei forme de violenţă. O perfectă armonizare a caracterului de luptător aromân, călit în zbuciumata Macedonie şi creştinismul daco-român cu ideea de mântuire prin rodirea spirituală a martirajului. Pregătit pentru sacrificiu din fragedă tinereţe, moartea l-a ocolit - cel puţin de două ori - în 1939, când arestat fiind, era trecut pe lista celor care urmau să fie executaţi la Vaslui, iar el se afla internat în spitalul-penitenciar din Braşov, şi în 1940, când mitralierele îi secerau pe legionari la Constanţa, gloanţele destinate lui, nu intraseră pe banda mitralierei.

Au trecut 60 ani, de când ajutându-l pe Grigore Pihu, grav bolnav în spitalul din Braşov, să se îmbrace pentru a merge la moartea ordonată de camarila regală, acesta l-a întrebat: *"Mori şi tu măi Funda, sau nu?" "Nu sunt trecut pe listă"*, i-a răspuns Tache. *"Ar trebui să regreţi că nu ai şi tu parte de o moarte atât de frumoasă"*.

Tache n'a murit atunci, n'a murit nici în lupte, nici la Canalul Exterminării, nici în închisorile de care a avut parte, pentrucă destinul său a fost croit pe alte coordonate de viaţă, pentru a rămâne un mărturisitor autentic a ceea ce a fot Legiunea Căpitanului, elita legionară, pe care a cunoscut-o pe viu, şi marea capacitate de jertfă pe care legionarii au adus-o Neamului Românesc, în drumul lui spre Învierea spirituală.

S'a născut în Comuna Hrupişte din Macedonia grecească într'o familie curat armânească. A văzut lumina zilei la 15 Aprilie 1916, în familia gospodarului Sideri Funda şi a soţiei lui Ota, născută Caranaum. A crescut în atmosfera armânească de afirmare a naţionalismului din Macedonia, poziţie foarte periculoasă în condiţiile de violentă asimilare duse de autorităţile greceşti împotriva elementului aromân. Sfidându-i pe Greci, părinţii l-au înscris la şcoala primară română din satul natal, unde a învăţat sub îndrumarea dascălului Atanase Hertu, pe care îl va evoca mai târziu cu o adâncă veneraţie.

După absolvirea cursului primar, s'a înscris, în toamna anului 1927, la Gimnaziul Român din Grebena, fiind recomandat cu căldură de fostul său dascăl, eminentului profesor şi poet în dialectul aromân Zicu D. Araia. S'a întâlnit acolo cu Aromâni din toată Peninsula Balcanică: Grecia, Albania şi Macedonia iugoslavă, fiind găzduiţi cu toţii într'un internat subvenţionat de statul român.

Ambianţa anilor dela gimnaziu, va rămâne vie, puternic întipărită în memoria adolescentului de atunci şi va fi evocată cu patos şi căldură de Tache Funda, atât în discuţiile care se purtau în jurul acelei perioade cât şi în memoriile scrise pe care le-a publicat în România.

Gimnaziul dela Grebena a devenit, începând din anul 1930, liceul român din Grecia, care a dat o serie de absolvenţi cu o excelentă pregătire culturală, toţi cei veniţi în ţară să-şi continue studiile, luându-şi bacalaureatul cu note mari.

Prezentarea plină de respect şi dragoste pe care Tache Funda a făcut-o în amintirile lui, a profesorilor aromâni şi daco-români care au funcţionat la Liceul românesc din Grebena, are echivalent doar la Eminescu, atunci când vorbea de dascălul său Aron Pumnul.

După Primul Război Mondial, dar mai ales după războiul turco-grec din anii 1919-1922, care s'a terminat cu o catastrofală înfrângere a Greciei, în urma tratatului dela Lausanne, stabilindu-se - prin tratat - schimbul de populaţie dintre cele două ţări. Grecia a fost invadată de peste un milion şi jumătate de Greci veniţi din Asia Mică, în timp ce din Grecia n'au plecat decât circa cinci sute de mii de Turci. Fanaticii Greci nemaiputând să se bată cu Turcii, au tăbărît pe Aromânii care nu voiau să se declare Greci, cu toate violenţele la care erau supuşi, violenţe specifice statelor din Balcani, când este vorba de *"curăţire etnică"*.

În faţa acestei situaţii, în anul 1928 emigrează în România şi familia lui Sideri Funda, colonizându-se în Cadrilater. În România, pe vreme aceea, întreţinerea unui elev la liceu costa o avere, atât prin taxele şcolare greu accesibile ţăranilor, cât şi prin întreţinerea elevului la internat sau gazdă particulară.

Văzând situaţia grea a familiei Funda, unchiul după mamă al lui Tache, inginerul Atanase Caranaum, care avea copii, îl ia sub îngrijirea lui şi a soţiei lui, ocupându-se de creşterea şi educarea nepotului de soră. În această familie de o nobleţe desăvârşită, Tache îşi va completa educaţia şi va studia până la înalta calificare de inginer, şi va rămâne şi mai departe în mijlocul ei, socotind-o a doua sa familie.

Românii macedoneni colonizaţi în Cadrilater, întăreau structura Statului român, iar raporturile cu cei din Macedonia erau mai strânse, un rol deosebit având-u-l prima generaţie de studenţi macedo-români, veniţi în ţară după Întregirea României. Spiritul naţional era puternic înrădăcinat în ei, în special motivat de faptul că statul grec şovinist, nu recunoştea diplomele de absolvire a şcolilor româneşti, atât ale absolvenţilor de liceu cât şi ale diplomelor universitare. Acest fapt a făcut ca intelectualii aromâni care s'au specializat pe diferite profesiuni să rămână în ţară, excepţie făcând doar cei care mergeau ca profesori, pentru a preda la liceele române din Grecia şi Bulgaria.

Absolvenţii Şcolii Comerciale Române din Salonic, erau cei mai numeroşi dintre studenţii macedo-români, ei formând *"Generaţia de Aur"* a Aromânilor din acea vreme, din care făceau parte: Constantin Papanace, Grigore Pihu, Iancu Caranica, Stere Ficata, Stere Duliu, Anton Ciumeti, Mamali, Gheorghe Ghiţea, Petre Caranica.

Tradiţia macedo-română în care respectul pentru cei mai mari era o lege nescrisă, dar şi cei mari trebuind să fie exemplu pentru cei mai mici, s'a întâlnit în mod fericit în relaţiile pe care Tache Funda şi cei de-o vârstă cu el le-au avut cu cei din care i-au precedat, *"Generaţia de Aur"*.

Întâlnirea pe care o parte dintre intelectualii aromâni pomeniţi mai sus au avut-o în duba care îl ducea la închisoarea Văcăreşti - în urma simulacrului de atentat al lui George Beza împotriva Ministrului C. Angelescu - cu Corneliu Codreanu, a cimentat o prietenie până la moarte - presărată cu jertfe - între el şi Căpitanul Legionarilor.

Compromisurile politice pe care guvernanţii României le încheiau cu Grecia, în favoarea elementului aromânesc, din Balcani, au făcut ca bieţii colonişti aruncaţi de izbelişte - în luptele cu comitagiii bulgari din Cadrilater - să-şi piardă încrederea în partidele politice corupte şi lipsite de cel mai elementar spirit naţional. Aceasta a făcut ca legăturile cu Mişcarea Legionară să fie cât mai strânse, singura organizaţie care simţea româneşte atât pentru Românii din ţară cât şi pentru cei din afara ţării. Era deci foarte normal ca Tache Funda să se dedice cu pasiune acestei Mişcări, cu întreaga lui fiinţă.

Adolescent fiind, ia parte la taberele de muncă dela Carmen Sylva, alături de un grup din *"Frăţiile de Cruce"*, muncind cot la cot cu ceilalţi dar ţinându-se şi de şotiile inerente vârstei, spre hazul celor mai mari, de fapt care a făcut-o pe Nicoleta Niculescu - care îl iubea ca pe fraţii ei mai mici - să-i desmierde cu apelativul de *"Clubul Derbedeilor"*.

Student la Politehnica din Bucureşti, este în fruntea activităţilor studenţeşti, şel al grupului mai tânar, după Mircea Moţoc, Şeful Grupului. Alături de Grigore Pihu, în toamna anului 1937, organizează un marş al studenţilor în Judeţul Durostor, alături de legionarii locali, în semn de solidaritate în campania electorală pentru alegerile parlamentare dela 30 Decembrie 1937.

Întâmpinaţi în apropierea satului Sarsânlar de o formaţie de jandarmi, condusă de comandantul Legiunii de Jandarmi din Silistra, deşi marşul se desfăşura paşnic şi legal, din ordinul prefectului de judeţ, jandarmii au vrut să-i oprească. În zadar tratativele cu şeful jandarmilor. Atunci Spiru Bujgoli, Take Funda şi Grigore Pihu, după ce au dat tonul la un cântec legionar, au pornit în marş, dând peste cap barierea şi opoziţia jandarmilor, continuându-şi drumul fără incidente. Ajunşi la Silistra, pentru a se înapoia la Bucureşti, au fost arestaţi, dar cum pe întregul parcurs nu s'a întâmplat nici un incident, au fost puşi în libertate. Pentru faptul strict legal cum au acţionat, Grigore Pihu, Tache Funda şi mai mulţi legionari au fost decoraţi de Căpitan cu *"Crucea Albă"*.

După campania electorală dură din 1937, sfârşită cu un succes categoric pentru legionari, Căpitanul a dorit ca zece studenţi dintre cei care au participat activ şi eficient în campania electorală, să petreacă Sărbătorile Crăciunului şi Anul Nou ca invitaţi ai lui, la Predeal. Printre cei aleşi a fost şi Tache Funda, alături de camaradul său Mircea Moţoc.

Datorită efortului depus în campania electorală şi a unei puternice surmenări, sănătatea lui Tache se şubrezeşte destul de serios. Prima care observă starea lui de slăbiciune este Nicoleta. Ea îl îndeamnă să meargă la munte, pentru refacere, dar Take refuză, pentrucă avea de dat examene la Politehnică. Informat la timp, a intervenit Căpitanul, care l-a trimis imediat la Predeal, de costul pensiunii în familia unui legionar de acolo, având de grije, Căpitanul.

Izolat la munte, nu ştia ce se întâmplă în ţară, până când, în ziua de 17 Aprilie 1938 în Duminica Floriilor, când două legionare aromânce, Lizica Papastere şi Atena Ianuli, a venit la Predal, să-i spună că în cursul nopţii Căpitanul a fost arestat şi se află sub paza jandarmilor la Cantina din Predeal. Take Funda, profită de neatenţia jandarmilor şi ajunge în camera unde se afla Căpitanul. Din scurta convorbire pe care a avut-o cu Căpitanul, acesta i-a spus să plece imediat la Bucureşti, să ia legătura cu Nicoleta, Victor Vojen şi Grigore Pihu, să-i anunţe că se vor face arestări masive, recomandând să fie peste tot o linişte desăvârşită. A fost ultimul om cu care Căpitanul a vorbit în libertate. Tache Funda l-a mai văzut pe 19 Aprilie 1938, din maşina care urmărea convoiul de maşini al jandarmilor, care îl duceau pe Corneliu Z. Codreanu la închisoarea Malmaison din Calea Plevnei. După Procesul Căpitanului, este arestat şi internat în lagărul dela Vaslui. Aici întâlneşte o bună parte din elita legionară, căreia regimul de teroare carlist-călinescean nu a putut să-i găsească nici o vină şi pe care a lichidat-o cu sânge rece, în hecatomba din Septembrie 1939.

Recidivând boala netratată, este trimis la Spitalul Penitenciar din Braşov, unde îl găsesc evenimentele pedepsirii lui Armand Călinescu. Trăieşte cu ceilalţi deţinuţi legionari de acolo momentele de tensiune înaintea împuşcării, dar nu era pe listă, pentrucă numele său figura pe lista celor ce urmau să fie împuşcaţi la Vaslui. O neglijenţă birocratică sau bună intenţie a cuiva, a făcut ca transferul la Braşov să nu fie cunoscut celor care au ordonat masacrul.

Precipitarea evenimentelor politice - datorită începutului celui de-al Doilea Război Mondial - a dus la totala schimbare a politicii dictatoriale regale. După asasinatele din Septembrie 1939, la nunmai câteva luni, în primăvara anului 1940, Legionarii care au supraviţuit măcelului, au fost liberaţi din lagare, iar după cedarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, unii dintre ei au fost numiţi şi în guvern.

Mişcarea Legionară nu putea accepta însă compromisul cu regele asasin, ucigaşul Căpitanului şi al elitei legionare şi a mobilizat toate forţele pentru a-l forţa pe rege să abdice. După cedarea Basarabiei şi a Bucovinei, urmată de cedarea Cadrilaterului şi în special a Ardealului de Nord, a umplut paharul răbdării şi alături de Legiune, ţara întreagă a cerut izgonirea regelui aventurier şi a ţiitoarei sale. De situaţia grea creată în ţară a beneficiat generalul Antonescu, care văzând puternicul curent naţionalist, a declarat prin Decret Regal, România Stat Naţional Legionar, când Legiunea nu-şi vindecase încă rănile şi nu-şi completase nici pe departe cadrele, apărând ca o armată după lungi pierderi în luptă cu inamicul, care trebuia să intre în refacere.

Tache Funda a făcut parte din Comandamentul Legionar care trebuia să dea bătălia la Constanţa, pentru cucerirea poziţiilor şi localurilor cheie ale oraşului port la Marea Neagră şi fereastră deschisă spre lumea întreagă. Scapă nevătămat dela Constanţa şi revine la Silistra, plină de refugiaţi care se evacuau în interiorul ţării.

Se orientează pe loc şi cu o putere de muncă extraordinară, cu un spirit organizatoric deosebit, tânărul de 24 ani, a creat în timp record, din cei care încă nu se refugiaseră, o organizaţie care după câteva zile au mărşăluit pe străzile Silistrei, în sute de cămăşi verzi, ridicând moralul, atât celor ce se refugiaseră cât şi al regimentelor din garnizoană, staţionate *"cu arma la picior"* de o politică defetistă, dar mai ales a tăiat îndrăzneala comitagiilor bulgari, care pentru a-i timora pe colonişti să plece cât mai repede, fără a-şi lua nimic din avutul pe care îl agonisiseră, au dezlănţuit prin satele din Cadrilater atacuri armate, ucigând oameni nevinovaţi şi devastând locuinţele.

Cea mai spectaculoasă acţiune în care a fost implicat Tache Funda, a fost însă arestarea la Silistra, a maiorului de jandarmi Dinulescu, cel care a condus echipa de ucigaşi la strangularea Căpitanului şi a celorlalţi legionari.

După uciderea Căpitanului, în Noembrie 1938, un număr restrâns de legionari, au pornit pe toate căile să afle, care dintre Români a putut fi criminalul care să ucidă pe cel mai Român dintre toţi Românii. Investigaţiile au dat rezultate şi s'a aflat că cel care a condus executarea Căpitanului a fost maiorul de jandarmi Dinulescu, din Băneasa, iar executantul a fost plutonierul de jandarmi Sârbu. Pentru a i se pierde urma, văzând evoluţia politică din ţară, Dinulescu a venit comandant al Legiunii de jandarmi-Durostor, cu sediul la Silistra, oraş periferic din Sudul ţării, de unde putea dispare mai uşor.

Maiorul Dinulescu a fost arestat pe baza unui mandat emis de Siguranţa Generală a Statului şi pus într'o maşină a Siguranţei care a pornit dela Silistra spre Cernavodă, pentru ca de acolo, urcată pe un vagon platformă să treacă Dunărea la Feteşti. Aflând

Continuare în pag. 17

Mintea Românului cea de pe urmă

PACTUL RIBBENTROP-MOLOTOV

Mihai CREANGĂ

Luni, 23 August, s'au împlinit 60 de ani dela încheierea Pactului Ribbentrop-Molotov, numit astfel după Miniştrii de Externe ai Germaniei şi ai Uniunii Sovietice, care au semnat acel Tratat la Kremlin, în prezenţa vizibil sătisfăcută (după cum se vede în fotografia oficială) a lui Stalin. S'a aflat mai târziu că a existat şi un Protocol adiţional, strict secret, care stipula sferele de influenţă ale celor două mari puteri europene cu apetit de agresori, a căror politică externă cerea în mod expres o reaşezare a graniţelor stabilite prin Tratatele de Pace ce au urmat Primului Război Mondial.

Astăzi, marea majoritate a istoricilor sunt de acord că prevederile Protocolului secret au contribuit în mod decisiv la declanşarea celui de-al Doilea Război Mondial, pe care Hitler - asigurat acum dinspre Est - l-a început peste numai 8 zile, atacând Polonia la 1 Septembrie 1939. După circa două săptămâni de expectativă, armata sovietică atacă şi ea Polonia, pentru a-şi ocupa partea asupra căreaia conveniseră cele două puteri agresoare şi criminale. Harta continentului se modifică rapid conform blitzkrieg-ului din Vest şi poftele Molohului bolşevic din Est.

Polonia şi Cehoslovacia au fost desfiinţate ca state, Finlanda a pierdut - în ciuda eroismului dovedit de mica sa armată - teritorii strategice, cele trei republici baltice au intrat în componenţa URSS, iar după prăbuşirea Franţei, în Mai 1940, a venit rândul României... Prin două ultimatumuri de o duritate fără precedent, Rusia sovietică a impus ţării noastre cedarea Basarabiei, a Nordului Bucovinei şi a Ţinutului Herţa (ultimele două provincii româneşti nu fuseseră niciodată stăpânite de Rusia, doar Basarabia fusese ocupată de ea, total sau parţial, între 1812-1918. Cedarea acestor teritorii, fără luptă (totuşi, Guvernul român a precizat în Nota de răspuns la ultimatum că *"se vede silit"* să consimtă), a permis apoi Ungariei şi Bulgariei să revendice şi să obţină (cu sprijinul direct al Germaniei şi al Italiei) Transilvania de nord-vest şi, respectiv, Cadrilaterul. Frumosul vis al României Mari, împlinit în cursul anului 1918, a fost brutal destrămat după numai 22 de ani.

Între timp, Tratatul Ribbentrop-Molotov a fost denunţat chiar de URSS, cu puţine luni înainte de a-şi înceta existenţa. Ţările Baltice şi-au recăpătat, fiecare, independenţa, dar Federaţia Rusă menţine în *"coasta"* lor şi a Poloniei enclava Kaliningrad - o puternică bază militară.

Ucraina independentă s'a grăbit să declare la 12 Septembrie 1991, în mod unilateral, că hotarul fostului URSS (stabilit prin raptul ticălos din 1940) a devenit graniţa sa de stat. Fireşte, Preşedintele României de atunci, Ion Iliescu, ca şi Ministrul său de Externe, Adrian Năstase, n'au schiţat nici cel mai mic gest de protest. Doar ei fuseseră gata-gata să semneze cu Gorbaciov şi cu muribundul URSS un Tratat de amiciţie, care bătea în cuie *"graniţa laşităţii"*, pe Prut, şi - în plus - ar fi interzis, printr'o clară formulare, aspiraţiile noastre naţionale de întregire în structurile euro-atlantice.

Dacă nu ne miră nimic, nici o abdicare dela demnitate, din partea lui Ion Iliescu, obişnuit din fragda copilărie, chiar de tatăl său, să considere patria sa ca vasală Moscovei, trebue spus că şi după alegerile din Noembrie '96 Bucureştiul oficial a considerat că, în privinţa Tratatului Ribbentrop-Molotov, tăcerea e de aur. Mai mult, deşi născut la Tighina, în Basarabia, deşi promisese înainte de alegeri că, pe cale diplomatică, va fi elucidată problema *"teritoriilor româneşti incluse prin forţă în fosta URSS:* (subl.n.), Preşedintele Emil Constantinescu a schimbat macazul, a începput să vorbească despre *"sacrificiile istorice"* pe care trebue să le facem şi apoi a semnat Tratul cu Ucraina, legiferând astfel - nesilit de nimeni - prevederile Pactului Ribbentrop-Molotov.

"Prin acest ruşinos tratat (cu Ucraina n.n.) *noi am dat totul şi n'am primit nimic, iar Ucrainenii n'au dat nimic şi au primit totul"* - iată diagnosticul exact, formulat de prof. dr. Ion Gherman, preşedintele Asociaţiei culturale *"Ţinutul Herţa"*.

Păstrând în continuare o tăcere neisprăvită asupra Tratatului germano-sovietic din 23 August 1939, guvernanţii noştri post-comunişti îşi închipuie că respectă vorba bătrânească după care tăcerea e de aur... Nici vorbă! În acest caz, tăcerea nu-i măcar de tinichea, e - pur şi simplu de cârpă.

TACHE FUNDA

Urmare din pag. 16

de arestarea maiorului, un căpitan de jandarmi a plecat cu un autobuz încărcat cu jandarmi să-l elibereze pe asasinul Căpitanului şi asta se întâmpla la sfârşitul lunii Septembrie 1940, când România era declarată *"Stat Naţional Legionar"*.

Tache Funda este informat de acţiunea jandarmilor, merge la prefectul Judeţului şi-i spune că legionarii nu-l vor da viu pe maiorul Dinulescu. I se pune imediat la dispoziţie o maşină cu care ajunge la Cernavodă, unde jandarmii blocaseră drumul, iar legionarii îl ţineau pe maior sub ameninţarea pistolului.

Tache Funda, prin felul său deosebit de a trata, reuşeşte să-i îndepărteze pe jandarmi, se urcă în maşină alături de maior şi pleacă spre Bucureşti. Pe drum îi oferă maiorului ţigări, iar acesta îi declară pe parcurs, tot complotul la care a luat parte şi cum l-a ucis pe Căpitan. Ajunşi la Bucureşti, a fost predat Siguranţei Generale.

Nu pot să trec mai departe, fără a face o comparaţie cât de mică între educaţia unui adevărat legionar şi a altora pretinşi legionari.

Tache Funda l-a avut în mână pe asasinul Căpitanului. Nimic în viaţă nu i-a fost mai scump decât Căpitanul, iar omul de lângă el ordonase sugrumarea lui. Spiritul războinic din Balcani, folosea legea talionului şi Tache Funda putea oricând să-l sugrume sau să-l împuşte pe Dinulescu, dar n'a făcut-o pentrucă aştepta dreapta judecată, ca pedepsirea criminaluui să fie făcută după lege, pentrucă era Stat Naţional Legionar.

Celălalt caz, pluteşte încă în ceaţă. Câţiva indivizi care şi-au zis legionari, s'au dus la N. Iorga, fără ordin de arestare, îl iau de acasă şi îl omoară pe drum. Tot în Statul Naţional Legionar. Mai poate fi Legiunea întreagă acuzată de această faptă, care n'are nimic în comun cu educaţia legionară? De ce domnii istorici şi cercătători nu iau ca exemplu comportarea lui Tache Funda, crescut lângă Căpitan şi dau doar câteva cazuri izolate, inerente unei revoluţii scăpate de sub control?

După *"Lovitura de Stat"* dată de Antonescu propriului *"Stat Naţional Legionar"* cunoscută sub numele de *"Rebeliunea din Ianuarie 1941"*, Tache Funda complet dezamăgit de felul în care Mişcarea a fost din nou pusă în prigoană, se pregăteşte şi activează pe tărâm profesional, păstrând legătura doar cu oameni în care avea încredere, evitând atât capcanele întinse de Siguranţa lui Eugen Cristescu, precum şi acele de după 23 August 1941.

Când comuniştii au declanşat cea mai întinsă prigoană pentru lichidarea fizică a tuturor legionarilor, Tache Funda a fost printre primii arestaţi, chiar în noaptea de 25 Mai 1948. După ancheta care n'a putut să-i găsească nici o vină, pentru a fi condamnat, a fost trimis la Jilava, unde a stat aproape un an, până în Vinerea Patimilor din 1949, când este scos din celulă şi împreună cu un grup de deţinuţi care n'au putut fi implicaţi în procese, sunt trimişi la închisoarea Ocnele Mari, transformată în lagăr. Din tot lotul făceau parte, printre alţii: Generalul Dumitru Coroană, Ion Victor Vojen, preotul Dumitrescu-Borşa, Al. Constant şi genialul Petre Ţutea, cu care Tache va lega o trainică prietenie, de pe urma căreia Petre Ţutea, cunoscând şi alţi Aromâni, a putut să declare: *"Macedo-Românii nu sunt Români, sunt super Români! Sunt Români absoluţi!"*

În Decembrie 1950, Tache Funda este dus la Canal la colonia de extreminare dela Capul Midia, iar Petre Ţuţea a rămas la Ocnele Mari, unde va cunoaşte experienţa *"re-educării"* comuniste, făcută de câteva elemente care căzuseră la Piteşti.

În colonia Midia unde era director faimosul Liviu Borcea - implicat mai târziu în lotul crimelor dela Canal -,Tache Funda a fost internat *"între sârme"*, unde erau duşi cei care trebuiau să-şi piardă viaţa la Canal. Condiţiile de viaţă şi de muncă a celor *"dintre sârme"* erau atât de groaznice încât după mărturisirea unui alt fost deţinut la Midia, directorul Borcea fixase şi o normă de morţi pe zi, care trebuia raportată de medicul coloniei, Dr. Liviu Radu din Braşov, medic deţinut care ţinea să mărească *"norma"* de morţi pentru a căpăta suplimentul de hrană promis de Borcea.

(Ştiu că aceste mărturisiri vor fi puse sub semnul îndoielii de către cititori. Au dreptul să se îndoiască, pentrucă ce a făcut regimul comunist cu deţinuţii politici din România, nu poate fi înţeles de nici un om normal, nici de cei care nu au trecut pe acolo. Chiar noi, deţinuţi în Jilava, deşi trăiam teroarea lui Maromet, când am auzit ce s'a întâmplat la Piteşti, nu ne-a venit să credem că aşa ceva putea fi posibil. Numai când i-am cunoscut la Canal şi mai târziu în închisori pe cei care au trecut prin infernalul experiment Piteşi, am înţeles toata grozăvia prin care au trecut, iar când condiţiile de viaţă în închisoare s'au mai schimbat, am încercat să-i ajutăm să-şi revină la normal.

Fiind *"între sârme"* şi cu Corneliu Coposu, suferinţa şi solidaritatea în suferinţă i-au apropiat într'o caldă prietenie, legătură care s'a menţinut nu doar în închisoare ci şi în libertate, iar după 1989, Corneliu Coposu s'a consultat de multe ori cu Tache Funda, invitându-l chiar la unele şedinţe mai importante.

Tot la Capul Midia, Tache Funda a avut un caz despre care, din modestie, n'a vrut să vorbească. A făcut-o însă un alt fost deţinut, Hristu Lapa, care domiciliază în prezent în Montreal-Canada.

Lucrările Canalului ajungând la o adâncime unde frontul de lucru era format din straturi de calcar cu întercalaţii de marnă, şi fiind aduse două compresoare noi, din import, Administraţia Canalului a cerut ca lucrările să fie conduse de un inginer de specialitate. Sorţii au căzut pe Tache Funda. Într'o zi i-a fost repartizat Evreul Şerban Samoil, fost procurist al Companiei italiene *"Gatamo"*. După lungile anchete prin care a trecut, Samoil era într'o stare de caşexie care îţi inspira milă. Când a aflat că se află într'un lot cu legionari, a crezut că a fost trimis special, pentru a lichidat. De muncit sau de făcut norma, nici vorbă. Văzându-l în halul în care era, pe o vreme de toamnă cu ploi reci şi vânt tăios, Tache Funda îl trimite la fierărie, unde doi tineri băteau cu barosul, fiarele încinse. Aceştia văzând că Samoil nu se poate ţine nici pe picioare, au întrebat ce să facă cu el. *"Să fiarbă terciul pentru cei care lucrează afară"*, le-a spus Tache. Evreul Şerban, scutit de muncă şi adăpostit de ploi, se îndrepta dela zi la zi, iar după circa o lună a cerut să fie şi el scos la muncă, după atâta favor. *"Vei ieşi la lucru când cred eu"*, i-a răspuns Tache şi l-a mai ţinut până s'a pus bine pe picioare. A fost luat însă într'o zi şi dus la Securitatea din Constanţa pentru supliment de anchetă. În celulă, Samoil a stat cu Hristu Lapa. Aflând că îl cunoaşte pe Tache Funda şi că şi el e Macedonean, într'un moment de sinceritate îi declară lui Lapa: *"Dacă toţi legionarii ar fi ca Funda, s'ar face şi el legionar"*.

După închiderea lucrărilor dela Canal, Tache Funda a fost dus la Oneşti, iar de acolo, la 30 Iunie 1954 este dus în *"domiciliu obligatoriu"* în satul DO Fundata, din raionul Slobozia, de unde, în Martie 1958 este din nou arestat, dus la Securitate, unde i se înscenează un proces, el fiind cap de lot primind în această postură o condamnare de 20 de ani muncă silnică. Pentru ca lovitura să fie şi mai grea, în procesul lui este implicată şi sora sa Atena împreună cu soţul ei Radu Leonte, care sunt de asemenea condamnaţi.

Porneşte din nou pe drumul Jilavei şi de acolo la Aiud. Comunismul în ţară atinsese cota maximă, prin colectivizarea forţată a ultimilor ţărani rămaşi quasiliberi.

La Aiud era formată deja echipa Securităţii de *"reeducare"* a deţinuţilor legionari, care rezistau pe poziţiile lor, pregătiţi pentru moarte.

Este prea vastă descrierea întregului plan de *"reeducare"* conceput în anti-umanele laboratoare kgbist-securiste împotriva legionarilor, pentru a intra în detaliile lui, dar printre cei vizaţi dela început, figura şi Tache Funda.

Spiritul său echilibrat, judecata sănătoasă, logica strânsă şi argumentele pe care le aducea în anchetele la care era chemat de colonelul Crăciun, îl contrariau pe colonel. Într'o adunare a tutoror deţinuţilor din fabrica închisorii Aiud, supărat pe Tache, că nu cedează, colonelul Crăciun l-a citat ca un exemplu negativ: *"Vorbesc cu Funda* - spunea Crăciun - *îi dovedesc ce spun ceilalţi comandanţi legionari de greşelile pe care le-au făcut şi el îmi spune: <S'ar putea ca ei să aibă dreptate, dar eu nu cunosc asemenea fapte. Şi apoi domnule colonel, nici puii de rândunică nu-şi fac murdăria în cuibul în care au crescut...>"*

S'a mers şi mai departe. Cunoscut fiind de Securitate conflictul din conducerea Mişcării Legionare din Exil, s'a marşat ca acest conflict să fie lărgit în închisoare şi s'a cerut ca noi, Macedonenii, să atacăm şi să ne desolidarizăm de Horia Sima.

Cu toate promisiunile şi ameninţările făcute de administraţie, nici un Macedo-român dela Aiud, nu s'a lăsat ademenit să lovească în camarazii lor cu care au împărţit pâinea durerilor şi bucuriile împreună, ci în faţa ameninţărilor securităţii ne-am întărit într'o unitate indestructibilă care a durat până în ziua de 31 Iulie 1964, când am fost eliberaţi cu toţii, cei care rămăsesem după eliberările anterioare.

Odată cu eliberarea din 1964, Tache Funda n'a scăpat de şicanele Securităţii. Ele au continuat mereu, chiar şi după evenimentele din 1989, dosarul lui figurând permanent şi în atenţia SRI. Vigilenţa inutilă a unor indivizi taraţi, deformaţi psihic şi obsedaţi de fantome.

Tache Funda nu era nevoie să fie urmărit. De câte ori i s'a permis să poată publica ceva, şi-a mărturisit corect crezul său şi evenimentele la care a fost martor. A combătut - cât a putut - mistificările de după 1989 privind Mişcarea Legionară, iar într'o scrisoare deschisă, plină de bun simţ şi respect *"În apărarea Monarhiei"* - care poate fi considerat un document istoric - a atras atenţia şi regelui Mihai I, de gravele erori pe care le face declarând într'un interviu nişte neadevăruri ale istoriei, inadmisibile pentru un monarh care mai intenţionează să vină pe tronul României.

După Revoluţia din 1989, s'a angajat la munca grea de refacere a Legiunii. La Iaşi, a predat noilor Asociaţii studenţeşti drapelul Asociaţiei de studenţi pe care a condus-o, pentru ca tinerelul să-l ducă mai departe glorios.

Deşi bun prieten cu Corneliu Coposu, nu a aderat la partidul condus de el şi nici la un alt partid, pentrucă în jungla politică din România de azi, nu poţi ieşi decât compromis, dacă eşti un om de principii.

Se răresc rândurile şi din eşalonul doi al elitei legionare, care l-a cunoscut pe Căpitan, dar din urmă vin cei care nu l-au văzut, dar cred.

Tache Funda s'a dus să dea ultimul raport Căpitanului şi să se întâlnească cu cei cu care n'a putut pleca în Septembrie 1939. Ne va lipsi şi de câte ori vom privi locul gol care i s'ar fi cuvenit, ne prosternăm la mormântul lui, ascultând vântul toamnei, când *"Plânge printre ramuri luna"*, cum se şopteşte printre crengile arborilor desfrunziţi:

"Şi-a sfârşit de-acum calvarul !
Dus în sferele celeste.,
Tache Funda, legionarul,
Tache Funda, nu mai este..."

Zahu PANĂ